

การศึกษาคติธรรมในบทเทศนาภาษาพื้นบ้านเขมรจังหวัดสุรินทร์ ของพระครูพิศาลธรรมโกศล (सानนท์ สปญโญ)

พระครูอุดมวิสารทธรรม (อิสระ วิสารโท)

สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

ความเป็นมาของการเทศนาภาษาพื้นบ้านเขมรในจังหวัดสุรินทร์ภาษาพื้นบ้านเขมรเป็นบ่อเกิดของวรรณกรรมพื้นบ้าน เป็นเรื่องเล่าที่สืบทอดกันมาปากต่อปาก และมีวรรณกรรมที่ได้มีผู้บันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เช่น วรรณกรรมสมุดข่อย วรรณกรรมใบลานและ ศิลากาพย์ ซึ่งมีจำนวนมหาศาล วรรณกรรมเหล่านี้มีหลายประเภท เช่น วรรณกรรมเกี่ยวกับศาสนา ความเชื่อ นิทาน ประโลมโลก ตำนาน เป็นต้นพระสงฆ์จะนิยมเทศน์เป็นภาษาพื้นบ้านเขมรท้องถิ่น ที่ใช้เป็นภาษาสื่อสารในชุมชน

คติธรรมที่ปรากฏในเทศนาภาษาพื้นบ้านเขมรในจังหวัดสุรินทร์ พระธรรมเทศนา ที่นำเสนอมีความเด่นด้านการใช้ภาษาการอธิบายกระชับ ชัดเจน เข้าใจง่ายได้มีการยกพุทธศาสนสุภาษิต ยกอุทาหรณ์ เล่านิทาน เปรียบเทียบด้วยข้ออุปมาอุปมัย ใช้วิธียกบุคคลเป็นตัวอย่าง ถือว่าเป็นเอกลักษณ์อันโดดเด่น และถือว่าเป็นรูปแบบและแนวทางที่ท่านได้นำเอาออกมาเผยแพร่พุทธธรรมมากที่สุด พุทธธรรมที่นำเสนอเป็นเรื่องง่าย ๆ ใกล้ตัวท่านได้อธิบายเนื้อหาสาระธรรมชัดเจน แจ่มแจ้ง

แนวทางการประยุกต์คติธรรมที่ปรากฏในบทเทศนาภาษาพื้นบ้านเขมรในจังหวัดสุรินทร์ของพระครูพิศาลธรรมโกศลสามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดผลจริงในชีวิตประจำวัน และนำไปใช้ปรับปรุงแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองและคนส่วนรวมได้ ซึ่งเนื้อหาพุทธธรรมส่วนใหญ่ท่านจะเน้นเรื่องศีลสมาธิปัญญา ทาน ศีล ภาวนา ความกตัญญูกตเวทิตา

Abstract

The story of Teachings in Surin Khmer Dialect was found that Surin Khmer dialect was the origin of folk literature and the tales inherited by hearsay. There were many written literatures such as Khoi Book literature, palm leaves literature, and stone inscription. These literatures were divided into several types such as literature on religion, literature on belief, literature on exaggerated tales, and literature on legend, etc. Buddhist monks favor to preach in Surin Khmer dialect which was normally used in the community.

The Moral Principle of Teachings in Surin Khmer Dialect was found that the teachings was prominent in language usage i.e. concise, clear, and easily to understand. There were the citations of Buddhist proverbs, illustration, storytelling, comparison with metaphors, and personalization. The Buddhadhammas presented were the simple things and around the people, clear, and without the ambiguity such as the human values which supported the human happiness.

The way of applications of the Moral Principle of Phrakhrupisanthammakosol (SanonSapanyo) 's Teachings in Surin Khmer Dialect was found that the application could be used in daily life. Most of the teachings were emphasized on a precept, meditation, wisdom, donation, and gratitude which were the important foundation of Buddhism.

๑. บทนำ

หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา นั้น เป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เกิดความสุขความเจริญทั้งต่อตนเอง ครอบครัว และประเทศชาติ โดยมีพระสงฆ์ เป็นผู้แสดงพระธรรมเทศนาสั่งสอนและปลูกฝังคุณธรรมความดีงามให้แก่ประชาชน ตามเจตนารมณ์เดิมของพระพุทธองค์ที่ทรงเผยแผ่ในยุคแรก เนื่องจากในยุคนั้นพระองค์ได้ส่งพระสาวกกลุ่มแรกไปประกาศพระพุทธศาสนาครั้งแรกนั้น จำนวน ๖๐ รูป ไปยังสถานที่ต่าง ๆ ด้วยตรัสเป็นพุทธพจน์ว่า “จรณภิกขเว จาริกัม พหุชนหิตาย พหุชนสุขาย โลกานุกมปายอตถายหิตาย สุขาย เทวมนุสสานัม”^๑

ชาวอีสานเป็นพุทธศาสนิกชนที่ยึดมั่นในพุทธศาสนาเป็นเวลานาน คนอีสานมีจารีตประเพณีเป็นของตนเองสืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน ประเพณีและวัฒนธรรมก่อให้เกิดเอกลักษณ์แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองเป็นเครื่องหมายแห่งการสามัคคีสัมพันธ์ยาวนานของภาคอีสาน ทั้งยังเป็นเครื่องช่วยให้คนอีสานทั้งภาคมีความรู้สึกผูกพันรักสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อิทธิพลจารีตประเพณีได้หล่อหลอมจิตใจของ

ชาวอีสานให้เกิดความสำนึกรับผิดชอบต่อสังคมอย่างแท้จริง^๒

ดังนั้น การสื่อสารเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา เช่น การเทศนานั้น เป็นเรื่องของคนไทยส่วนใหญ่รู้จักเป็นส่วนมากและเป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจของสังคมไทย ทั้งยังมีรูปแบบ เนื้อหาและวิธีการที่แน่นอนสืบเนื่องมาหลายยุคหลายสมัยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จนถือเป็นประเพณีอันดีงามของคนไทยที่ควรอนุรักษ์และปฏิบัติสืบทอดกันมาคู่กับสังคมไทย แต่กลับไม่มีใครได้รวบรวมรูปแบบลักษณะ ที่สอดคล้องกับเนื้อหาและวิธีการเทศน์ไว้ให้ได้ศึกษากันอย่างชัดเจน และเป็นรูปธรรม การศึกษาคติธรรมในบทเทศนาพื้นบ้านเขมรสุรินทร์ของพระครูพิศาลธรรมโกศล วัดปราสาทวาริศรีบุญธร ตำบลบ้านพลวง อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์

๒. วัตถุประสงค์ในการวิจัย

๒.๑ เพื่อศึกษาความเป็นมาของการเทศนาภาษาพื้นบ้านเขมรในจังหวัดสุรินทร์

๒.๒ เพื่อศึกษาคติธรรมที่ปรากฏในเทศนาภาษาพื้นบ้านเขมรในจังหวัดสุรินทร์

^๑ พงพิกุล มัชฌิมา, “บุญข้าวประดับดินและบุญข้าวสากบ้านกุดรัง ตำบลกุดรัง อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม”, *ปริญาญาศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, ๒๕๓๗).

๒.๓ เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์ คติธรรมที่ปรากฏในบทเทศนาภาษาพื้นบ้าน เขมรในจังหวัดสุรินทร์ของพระครูพิศาลธรรมโกศล (सानนท์ สพลโย) ไปใช้ในการดำเนิน ชีวิตประจำวัน

๓. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาเรื่อง การศึกษาคติธรรม ในบทเทศนาภาษาพื้นบ้านเขมรจังหวัด สุรินทร์ของพระครูพิศาลธรรมโกศล (सानนท์ สพลโย) มีแนวทางการศึกษา ดังนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาแบ่ง การศึกษาออกเป็นขั้นตอน ดังนี้

๑) วิจัยจากเอกสาร ชั้นปฐมภูมิ ได้แก่ พระไตรปิฎก เอกสารชั้นทุติยภูมิ ได้แก่ อรรถกถา ตำรา หนังสืองานค้นคว้าวิจัย วารสาร เอกสาร และบทเทศนาที่กล่าวถึงคติธรรมต่าง ๆ โดยอยู่ภายใต้กรอบเกี่ยวกับคติธรรมใน พระพุทธศาสนา คือ หลักธรรมในการ ประยุกต์เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

๒) การวิจัยภาคสนาม โดยการ สัมภาษณ์ พูดคุยอย่างไม่เป็นทางการ

๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๑) ศึกษาจากเอกสารของชุมชนบ้าน พลวงที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในครั้งนี้ เช่น ประวัติความเป็นมา เอกสารที่เกี่ยวข้องกับ การจัดกิจกรรมของชุมชน

๒) เทปบันทึกเสียง เพื่อบันทึกในขณะที่ พูดคุยและสัมภาษณ์

๓.๒ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๑) เก็บข้อมูลจากคัมภีร์ ตำรา คือ พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา งานวิจัย วิทยานิพนธ์และเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้อง

๒) เก็บข้อมูลภาคสนาม จากแบบ การสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง

๔. ผลการวิจัย

การเทศน์ภาษาพื้นบ้านเขมรใน จังหวัดสุรินทร์ของพระครูพิศาลธรรมโกศล เป็นการเทศน์ภาษาท้องถิ่น ซึ่งเกิดขึ้นจาก ความเชื่อและความศรัทธาในพระพุทธศาสนา โดยผสมผสานกับวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น สุรินทร์ซึ่งมีพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจและก่อกำเนิดความศรัทธาจน สร้างแรงบันดาลใจ ในการถ่ายทอดหลักคำสอนและแนวทางประพฤติปฏิบัติตาม หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา การเทศน์ ภาษาพื้นบ้านเขมรในจังหวัดสุรินทร์ จึงเป็น การเผยแผ่หลักธรรมที่พระภิกษุสงฆ์สื่อให้เห็น ถึงสัมพันธภาพความรู้สึกนึกคิดวิถีชีวิตและภูมิ ปัญญาของคนในสมัยโบราณที่สามารถสร้าง ทำนองการเทศน์โดยมีระบบการเทศน์แบบมี โครงสร้างการใช้ภาษาเชิงสังคมและภาษา บาลืออย่างสัมพันธ์กันมีการประยุกต์หลักธรรม เพื่ออบรมทาง กาย และทางวาจา นั้น ครอบคลุมไปถึงความสำรวมอินทรีย์ ภายใน ๖ ประการ มี ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ อัน แสดงออกทางกายทวาร ซึ่งเป็นไปในฝ่ายกุศล กรรมบถ จัดเป็นคุณประโยชน์ ทั้งแก่ตนและ คนอื่น โดยใจความก็หมายถึง การไม่ทำร้าย เบียดเบียนคนอื่นให้ บาดเจ็บ หรือเสียชีวิต

ไม่ล่วงเกินสิทธิทรัพย์สินสมบัติ และไม่
ล่วงเกินต่อคู่ครองคนรักขณะเดียวกันก็มี
เมตตาจิต คิดช่วยเหลือจนเจอไม่เห็นแก่ตัว

โทษและผลกระทบในการไม่ปฏิบัติ
ตามคตินธรรมดังกล่าวแล้ว กระทบต่อคุณภาพ
ชีวิต ทำให้รู้จักความเสียหายอัน เกิดจากการ
ไม่พัฒนาตนเองในหลาย ๆ ด้าน คือ ด้าน
พฤติกรรมที่แสดงออกทางกาย วาจา ด้าน
จิตใจ และด้านปัญญา ทำให้ตนเองและบุคคล
อื่นต้องได้รับผลกระทบไปด้วย เช่น เมื่อ ขาด
ศีลการประยุต์หลักคตินธรรมเพื่อตนในฐานะ
ปัจเจกชน และการประยุต์หลักธรรมเพื่อ
สังคม พัฒนาล้างแวล้อม ดังกล่าวที่อ้างแล้ว
นั้น พระครูพิศาลธรรมโกศล ได้ประยุต์ ใช้
ให้ทันต่อสมัยด้วยคำพูดที่เป็นเอกลักษณ์ของ
ท่าน โดยเฉพาะบทกลอน สุภาษิต คำโคลง
ภาษาเขมร เป็นต้น

๕. ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัย
ไปปฏิบัติและการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

๕.๑ ข้อเสนอแนะในการนำวิจัยไป ปฏิบัติ

คตินธรรมที่ปรากฏในบทเทศนาภาษา
พื้นบ้านเขมรของพระครูพิศาลธรรมโกศล
สามารถนำมาประยุต์เพื่อพัฒนาตนเองให้มี
ชีวิตที่มีความสุขและเป็นประโยชน์ต่อสังคม
ส่วนรวมโดยเฉพาะหลักพระพุทธศาสนา
สำหรับบิดามารดาผู้ปกครองในสถาบัน
ครอบครัว ควรเอาใจใส่ต่อบุตร หลาน คือให้

เวลาสำหรับพวกเขา เพื่อจะได้ใช้เวลาส่วน
หนึ่งใกล้ชิดกับพระพุทธศาสนา เช่น วันเสาร์
วันอาทิตย์พาบุตรหลานไปทำบุญที่วัด ไม่ใช่
เป็นเรื่องของผู้ใหญ่ ผู้เฒ่าผู้แก่เท่านั้น ที่ ควร
จะไปทำบุญ แต่ต้องพาเยาวชน บุตรหลาน
เข้าวัดฟังธรรม อบรม พัฒนาตนด้วยหลัก
พุทธธรรม ด้วยกันทั้งนั้น และเพื่อป้องกัน
ความเสียหายด้านความประพฤติ ด้านสังคม
ด้านอารมณ์ และด้านสติปัญญาความฉลาด
ทันต่ออารมณ์ที่เข้ามาอุตุกระชากบุตรหลาน
ไปสู่อบายมุข แหล่งบันเทิงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น
มากมายในเมืองใหญ่ ๆ ผู้ปกครองจึงควร
ตระหนักให้มากการประยุต์หลักธรรมเพื่อ
ตนให้มีคุณภาพที่น่าพอใจและเป็นประโยชน์
ตาม หลัก พุทธ ศา สนา สำหรับ
พุทธศาสนิกชนนั้น นอกจากจะประพฤติตาม
หน้าที่ในหลักทศ ๖ แล้วจะต้องศึกษาเรื่อง
ชีวิตคู่ให้ดี ทั้งในด้านพฤติกรรมของคนที่จะมา
เป็นคู่ของตน อาชีพการงานที่ประกอบอยู่นั้น
เป็นคนมีศีลธรรมหรือไม่ มีความเชื่อตามหลัก
พระพุทธศาสนา มากน้อยเพียงใด มี
สติปัญญาพอจะคุ้มครองรักษาภรรยาได้
หรือไม่การประยุต์หลักธรรมเพื่อตนให้มี
คุณภาพด้วยการดำเนินชีวิตให้มีความสุข
โดยเฉพาะการให้ ทานควรพิจารณาว่า จะให้
ทานแก่ใคร เพื่อวัตถุประสงค์อย่างไร และจะ
ใช้ทรัพย์ของตน จำนวนมากน้อยเท่าใด เพื่อ
ป้องกันความเสียหายด้านเศรษฐกิจใน
ครอบครัว ไม่ให้กระทบในระยะยาวนั่นเอง

๕.๒ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้ง ต่อไป

๑) ควรศึกษาวิจัยเปรียบเทียบคติ
ธรรมของพระครูพิศาลธรรมโกศลกับพระสงฆ์
นักพัฒนารูปอื่นในด้านการใช้หลักพุทธธรรม
เป็นฐานในการทำงาน ซึ่งอาจแตกต่างกันทาง
ความคิด และวัฒนธรรม

๒) ควรศึกษาวิจัยแนวคิดและ
บทบาทของพระสงฆ์นักพัฒนาในแง่มุมอื่นอีก
เช่น ด้านการประยุกต์หลักธรรมเพื่อสังคม
ด้านการศึกษา ด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม
ด้านการแพทย์แผน โบราณ(ยาสมุนไพร)

บรรณานุกรม

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๐๐.

พวงพิกุล มัชฌิมา. “บุญข้าวประดับดินและบุญข้าวสากบ้านกุตรัง ตำบลกุตรัง อำเภอเบรบือ
จังหวัดมหาสารคาม”.ปริญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต.บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนคร
นทรวิโรฒ มหาสารคาม,๒๕๓๗.